

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

з економічної теорії

на тему:

«Інфляція в Україні :аналіз динаміки та фактори впливу»

Студентки групи ФБС-21

Ковба Д.О.

Керівник

кандидат економічних наук

Сліпченко Тетяна Олександрівна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Тернопіль 2017

План

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти сутності інфляції, причин виникнення та наслідків

РОЗДІЛ 2. Макроекономічний аналіз інфляційних процесів в Україні

РОЗДІЛ 3. Антиінфляційна політика в Україні, зарубіжний освід

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ1.Теоретичні аспекти сутності інфляції, причин виникнення та наслідків.....	6
РОЗДІЛ2.Макроекономічний аналіз інфляційних процесів в Україні.....	10
РОЗДІЛ3.Антиінфляційна політика в Україні, зарубіжний досвід.	17
ВИСНОВКИ	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	26

Вступ

Актуальність теми. Інфляція є однією з найбільш гострих проблем сучасного економічного розвитку, одне з проявів макроекономічного зриву рівноваги, одне з найбільш серйозних проявів макроекономічної нестабільності.

Сучасна інфляція - це інфляція у другій половині 20 - початку 21 століття. Характерною рисою якого є її хронічний характер. Останнім часом практично немає такого економічного явища як дефляція (стабільного і тривалого зниження цін), але загальний рівень ціни з року в рік зростають у всіх без винятку країнах.

Інфляція є однією з найбільш проблематичних дилем сучасного розвитку економіки багатьох країн світу, який має негативний вплив на економічну сторону життя суспільства. Тому скорочення високої інфляції та його дотримання на стабільному рівні, сприятливому для економіки, є ключовим питанням державної економічної політики.

Проблема інфляції для України є теоретичним і практичним явищем. У 1991 році відбулося проголошення курсу на незалежність – Україна покрита глибокою інфляцією, з якої вона почала справлятися лише з 2000 року.

Українська реальність забезпечила багатство інфляційних матеріалів, на підставі яких можливі перевірки та уточнення теоретичних положень щодо суті, форм прояву, причини та наслідки інфляції, а також виявлення особливостей курсу.

В економічній науці немає єдиного підходу до пояснення причин, наслідків і основних напрямків боротьби з інфляцією в умовах ринкової економіки. Досліджували причини інфляції, її динаміки та природу соціально-економічних показників зокрема такі вчені як Р. Кембелл, Р. Г. Хаббард, Дж. Кейнс, С. Фішер. Вивчали поняття антиінфляційної політики та інфляційних факторів України наступні вчені, такі як: В. Федоренко, А. Гриценко, А. Сеньковський, Д. Годін, Т. Волинський, В. Пинзеник, С.

Пунчишин та інші. Науково-теоретичні та конкретно-економічні роботи вчених зробили вагомий внесок у вивчення проблеми інфляції. Процеси аналізу та дослідження інфляційних процесів в Україні проводиться постійно з часу незалежності, на їх основі і проводиться регулювання цієї проблеми.

Метою курсової роботи є вивчення динаміки інфляційних процесів в Україні, визначення факторів, що впливають на інфляцію.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання: з'ясувати суть інфляційних процесів, аналіз динаміки інфляції, визначити, які фактори впливали на інфляцію щорічно, щоб проаналізувати заходи антиінфляційної політики.

Базою теоретичної та інформаційної основи курсового дослідження послужили наукові статті, державні документи, статистичні матеріали.

Структура вивчення: робота складається з вступу, трьох розділів, загальних висновків і списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти сутності інфляції, причин виникнення та наслідків.

Інфляція є однією із найсерйозніших проблем економіки будь-якої країни, в тому числі й України. Актуальність проблеми інфляції полягає в тому, що вона в країнах, котрі розвиваються, має свою внутрішню специфіку і не знаходить пояснення з точки зору чистої класичної теорії, а також за допомогою «пригніченої інфляції» для адміністративно-командних систем. З того часу, як в нашій і багатьох інших країнах економіка набула ринкового характеру, роль грошей значно посилилася. Від них почало залежати більше, ніж коли-небудь раніше. Гроші є основним елементом феномена інфляції.

Цей процес аналітики характеризують як один із найболючіших у фінансовому і грошовому обігу. Інфляція негативно впливає на всі складові життя суспільства, саме тому вона є найгострішою проблемою економіки кожної країни. Загалом поняття інфляції означає зростання загального рівня цін у країні. Це не єдиний критерій, що характеризує це явище, але чи не найважливіший.

В економіці під поняттям «інфляція» вважають зростанням загального рівня цін на товари та послуги за певний період часу. Зростання рівня цін знижує купівельну спроможність грошей. Купівельною спроможністю (цінністю) грошей вважається кількість товарів і послуг, яку можна придбати на одну грошову одиницю. Таким чином, інфляція—це зниження купівельної спроможності грошей [1]. Основною мірою інфляції є її річна ставка—відсоткова зміна загального індексу цін (як правило, індекс споживчих цін) за певний періоду часу.

Вплив інфляції на національну економіку може бути як позитивним, так і негативним. Серед негативних можна зазначити такі:

— зменшення ефективної вартості грошових коштів та інших грошових статей з часом;

— невизначеність щодо майбутньої інфляції, яка може запобігти інвестиціям та заощадженням;

— при високих темпах інфляції може виникнути дефіцит товарів, а споживачі починають витратити накопичення від страху, що ціни будуть зростати в майбутньому.

Позитивні наслідки включають: підтримання можливості центральних банків контролювати номінальні процентні ставки (призначені для пом'якшення) та заохочення інвестицій у проекти негрошового капіталу.

Високі темпи інфляції та гіперінфляції викликані надмірним грошовим зростанням. Низька або поміркована інфляція може бути пов'язана з коливаннями реального попиту на товари та послуги або зміною наявних запасів, наприклад, під час дефіциту, а також з невеликим грошовим зростанням[2].

Нині більшість економістів підтримують низькі, стабільні темпи інфляції. Низька інфляція знижує вагу економічного спаду, що дозволяє ринку праці швидше реагувати на кризу, а також зменшує ризик того, що пастка з ліквідністю перешкоджатиме грошовій політиці стабілізації економіки.

Проблема збереження низьких і стабільних темпів інфляції, як правило, здійснюється органами грошово-кредитної політики. Найчастіше центральні банки контролюють грошово-кредитну політику шляхом встановлення процентних ставок за допомогою операцій на відкритому ринку, а також шляхом створення резервних банківських запитів.

Існує багато причин появи інфляції, котрі залежать від різноманітних чинників. Наприклад, інфляція може відбутися, якщо в державі присутнє зростання державного внутрішнього і зовнішнього боргу, щоб впоратися з кризою. В результаті, ціни ростуть з дуже високою швидкістю, щоб не відставати від надлишку валюти. Це називається інфляція попиту, при якій ціни змушені зростати.

Іншою поширеною причиною інфляції є зростання виробничих витрат, що призводить до зростання цін на готовий продукт. Причинами такого явища є : розширення сфери послуг, висока заробітня плата та її підвищення, високі непрямі податки і т.д. Міжнародне кредитування та державні борги можуть також стати причиною інфляції. Країни, що запозичують капітал, повинні бути впевнені у економічній стратегії та вдаватися до боргів.

Одним з чинників прояви інфляції є падіння обмінного курсу валюти, яке може призвести до інфляційних процесів, оскільки уряди будуть мати справу зі змінами цін на рівні імпорту та експорту.

Нарешті, інфляцію можна назвати федеральними податками споживчих товарів, таких як сигарети та паливо. При збільшенні податку постачальники часто перекладають на споживачів ціновенавантаження – це позитивне явище, тому що підвищені ціни рідко знижують, навіть якщо пізніше податок зменшується.

Однією з причин інфляції є війна, оскільки уряди повинні відшкодувати витрачені гроші, запозичені в центральному банку. Нефункціонуючими видами купленої продукції є військова техніка, а саме військова продукція, яку придбає держава з метою створення її запасів.

Основним наслідком впливу інфляції є зниження купівельної спроможності грошової одиниці та її амортизація, а саме знецінення амортизаційних фондів, що ускладнює відтворювальний процес. Ті люди, котрі живуть не за фіксованими доходами, мають більше можливостей впоратися з інфляцією.

Щодо наслідків інфляції, то вона проявляється в швидкій зміні звичок споживачів та інвесторів. Під час інфляції люди, як правило, витрачають менше, тому виробництво має звільнити працівників через зменшення замовлень. Дестабілізуючим наслідком інфляції є також те, що деякі люди прагнуть скористатися перевагами високого рівня цін.

Нарешті, інфляція призводить до зміни розподілу доходу. Так, непередбачена інфляція приносить вигоду тим, хто отримав позику за рахунок тих, хто надав позику. Ті уряди, які впродовж десятиріччя нагромадили величезну державну внутрішню заборгованість, теж отримують неабияку вигоду від інфляції.

Інфляція – це тенденція до зростання загального рівня. Насправді це означає, що вартість грошей знижується, і для цього потрібно все більше грошей на придбання певних речей. Тому, наприклад, 4%-й розвиток інфляції означає, що рівень цін протягом цього року зріс на 4% з моменту певного періоду вимірювання.

Для вимірювання рівня цін економісти використовують такий показник, як індекс споживчих цін [3].

Таким чином, з викладеного вище можна зробити висновок, що інфляція – це складний багатоспеціалізаційний процес, який впливає на ціноутворення та несе серйозну шкоду для економіки країни. Інфляція стає причиною кризи державних фінансів. Через неї реальна вартість доходів бюджету постійно знижується, тому державі доводиться зменшувати свої витрати. Інфляція не вигідна нікому – ні для споживачам, ні для виробника, ні державі, тому потрібно вживати всіх заходів, щоб стабілізувати це економічне явище.

РОЗДІЛ 2. Макроекономічний аналіз інфляційних процесів в Україні

Для будь-якої національної економіки інфляція є небезпечним процесом, який є негативним аспектом, що впливає на фінансово-економічну систему. Інфляція - це переповнення сфери обігу надлишкової грошової маси за відсутності адекватного збільшення товарної маси, що викликає знецінення грошової одиниці. Це проявляється у вигляді зростання цін на сировинні товари та послуги, які не пов'язані зі збільшенням їх якості, тобто це є амортизація гроші.

Інфляція властива будь-якій економіці, як ринковій, так і перехідній. В основі лежить суть цього процесу, тому що національна валюта знецінюється по відношенню до товарів, послуг та іноземних валют, що підтримують стабільність їх купівельної спроможності. Деякі вчені додають у цей список також золото, надаючи йому, як і раніше, вартість всього еквівалента.

У країнах з розвинутою ринковою економікою повзуча інфляція вважається нормальним явищем, але виступає як сильний негативний фактор, що викликає значні соціально-економічні наслідки. Проти них вони приймають різні антиінфляційні заходи, які залежить від теоретичних поглядів тих, хто продовжує цю політику.

Причини інфляційного процесу надзвичайно різноманітні. Часто важко точно визначити, що викликало інфляцію у конкретному випадку. У сучасній економіці інфляція виникає як наслідок цілого ряду причин, що підтверджує, що інфляція не є суто явищем грошовим, а також економічним та соціально-політичним феноменом[5].

Інфляція є основною причиною дестабілізуючого чинника в умовах ринкової економіки. Для будь-якої національної економіки це небезпечний процес, що негативно впливає на фінансово-економічну систему. Це відображає не тільки зменшення купівельної спроможності фондів, але й спотворює фінансову "реальність" виробництва та споживання, ускладнює процедуру обліку доходів і витрат населення, оподаткування. Інфляція

сприяє перерозподілу доходів між суб'єктами господарювання, які не можуть контролюватися.

У першій половині 1990-х років Україна зазнала справжнього інфляційного шоку. Україна пройшла довгий і важкий шлях подолання гіперінфляції, яка виникла в перші роки незалежності. У 1994-1997 роках ціни знижувались, але в цілому вони залишалися високими. Активісти діяли в профспілках, які кілька разів проводили масові протести, вимагаючи, зокрема, збільшення заробітної плати. Державним структурам було важко витримувати ці вимоги - підвищення заробітної плати при зниженні обсягів виробництва.

У 1998, 1999 та 2000 роках спостерігалось досить стрімке зростання споживчих цін. Це було викликано сильною девальвацією гривні під час фінансової кризи. З серпня 1998 до кінця 1999 р. Курс гривня / долара майже втричі збільшився.

З 2001 року спостерігається падіння інфляції, а в 2002 році відбулася дефляція. Причинами сповільнення зростання цін були ті, що доходи населення в ті роки зростали досить повільно, і відбулося значне зниження цін на нафтопродукти.

У 2007-2008 роках рівень інфляції в Україні значно зріс. Почалася галопуюча інфляція. Індекс споживчих цін у 2007 році склав 116,6%, а у 2008 році - 122,3%. Основними чинниками високої інфляції цього періоду були неврожай сільськогосподарські культури в 2007 році внаслідок посухи, сильний ріст цін на нафту та природний газ, пенсії, заробітну плату та соціальні виплати. За даними Держкомстату України, доходи населення в 2007 році порівняно з 2006 роком зросли на 34,7%, виробництво продуктів харчування - на 10%, а ВВП - лише на 7,3%. Ціни на паливо (9,1%) та комунальні послуги (3,8%) різко зросли. Також інфляція була викликана дефіцитом бюджету. У 2006 році вона становила 3,8 млрд. грн., або 0,7% ВВП, що значно нижче, ніж у 2004 році - 10,2 млрд. грн., або 3,0% ВВП, а в

2007 році - дефіцит бюджету на десятьмісяців склав 4,8 млрд грн. У жовтні 2007 року він збільшився на 2 млрд. грн. Дефіцит державного бюджету пов'язаний з витратами, пов'язаними з фінансуванням бюджетних програм, зосереджуючись на європейських стандартах. Щоб покрити дефіцит бюджету протягом 2007 року, надходили від приватизації державної власності, використовувались залишки коштів на рахунках Державного казначейства.

У 2010 році спостерігалась тенденція до уповільнення річних темпів зростання індексу споживчих цін, які на кінець року склали 109,1% проти 112,3% у 2009 році. Основною причиною зростання споживчих цін у 2010 році було зростання цін на харчову продукцію та деталізовані товари .

Відповідна монетарна політика сприяла успішному досягненню мети стримування інфляції на межі однозначного числа. Важливу роль у зниженні інфляційного тиску з боку попиту мало недостатньо помірне зростання реальних доходів та відносно стабільний курс гривні відносно долару США. Інфляція в 2011 році знизилася до 4,6%, що значно нижче, ніж у офіційному прогнозі Уряду та у всіх експертних оцінках, які були краще, ніж очікувалося, завдяки кращому врожаю і стримування цін на окремі товари та послуги. Середній річний рівень інфляції також сповільнився до 8% (з 9,4% у 2010 році). На високий урожай зернових культур вплинуло зниження індексу споживчих цін (збільшився більш ніж на 40% у порівнянні з очікуваним рівнем і склав близько 57 млн. тонн) та овочів, оскільки ціни на продукти харчування знизилися (на 4% за 2011 рік). Зниження цін на цукор (-20,5% на рік) та зрідженого газу (-6,8%) значно вплинуло на зниження рівня інфляції. Зростання цін на житлово-комунальні послуги та транспорт підвищили індекс споживчих цін.

За підсумками 2012 року в Україні відбулося зниження споживчих цін на 0,2%. Низькі місячні темпи інфляції, які становили близько нуля (з 0,3% до 0,3%) протягом року. Основною причиною зниження динаміки індексу споживчих цін у 2012 році стало зниження цін на продукти харчування.

Високий урожай плодоовочевої продукції в 2011-2012 роках і вдосконалення інфраструктури зберігання та реалізації харчових продуктів визначило зниження цін на продукти харчування за підсумками року на 2,9%. Крім цього, стабільний обмінний курс та низька інфляція в країнах - торговельні партнери України сприяли дешевшим імпортним товарам. Позитивний вплив на загальний рівень інфляції в Україні забезпечив стабілізацію цін на нафту на світових ринках. У контексті падіння зовнішнього попиту на основні експортні товари та зниження внутрішнього інвестиційного попиту індекс цін виробників знизився протягом року у 2012 році - до 0,3%.

У січні 2013 року інфляція в Україні склала 0,2%. Це сприяло зростання цін на товари та послуги, які регулюються адміністративно - на 0,4%. Значно більш сповільнився ріст цін на продукти харчування. Щорічні темпи зростання цін на паливо впали на 0,8% в контексті стабілізації світових цін на нафту. Незважаючи на зростання цін у гірничодобувній промисловості - на 2,9% на місяць, у січні тенденція до зниження цін на рік і в гірничодобувній промисловості, а в переробній промисловості - на 4,2% та 0,2% відповідно через динаміку цін на світових ринках промислових товарів.

Після дворічної тенденції зниження споживчої інфляції в 2014 році відбувся стрімкий розвиток інфляційних процесів, що супроводжувалося початком економічних реформ. За підсумками року споживчі ціни зросли на 24,9% внаслідок девальвації гривні, збільшення адміністративно регульованих цін та швидкого зростання інфляційних очікувань. Значний вплив на загальний інфляційний рівень в Україні надало зростання цін на товари та послуги, які регулюються адміністративно. Протягом 2014 року вони зросли на 30,4% в основному за рахунок збільшення тарифів на комунальні послуги з метою підвищення їх економічно вигідного рівня. Вперше за останні чотири роки зростання цін на продукти харчування (на 22,3%), зокрема, через зростання вартості імпорту, а також збільшення витрат на внутрішнє виробництво. Як значне падіння курсу долара на нафту

на світових ринках, основний вплив на вартість палива в Україні спричинив курсовий фактор. В результаті ціни на паливо піднялися протягом року на 60,7%. [5]

Найпоширенішим показником інфляції є Індекс споживчих цін (ІСЦ) - відношення ціни споживчих кошиків до певного року до його ціни в базовому році. Динаміка зміни ІСЦ показана на рис. 1 [6].

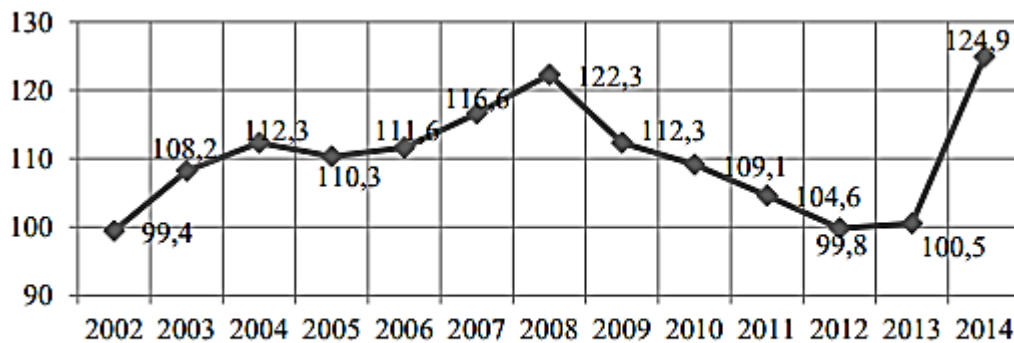

Рис. 1. Динаміка зміни ІСЦ

Детальніше з динамікою ІСЦ саме в Україні можна ознайомитися в таблиці 1.

Таблиця 1 – Індекс споживчих цін в Україні

Рік	Індекс споживчих цін (у %)		
	середньомісячний	грудень до грудня попереднього року	до попереднього року
2008	101,7	122,3	125,2
2009	101,0	112,3	115,9
2010	100,7	109,1	109,4
2011	100,4	104,6	108,0
2012	100,0	99,8	100,6
2013	100,0	100,5	99,7
2014	101,9	124,9	112,1

Після пікової споживчої інфляції у квітні 2015 року (60,9% річних), була сформована стійка тенденція до її сповільнення: у серпні річний ІСЦ скоротився до 52,8%, а в місяці другого місяця – дефляція. Поліпшення на споживчому ринку сприяли: відносній стабільності на валютному ринку та подальшому зменшенню залишкових наслідків девальвації гривні, досить жорсткої монетарної та фіскальної політики, стримуваного споживчого попиту та зниження цін на зовнішні ринки продуктів харчування та

сировини. Індустріальна інфляція також уповільнюється до 33% у річному вимірі.

У результаті аналізу індексу інфляції можна зробити висновки, які сьогодні для національної економіки залишаються актуальними. Боротьба з загальним підвищенням цін та її негативними залишає соціально-економічні наслідки. Окремі економісти передбачали, що динаміка індексу інфляції в Україні з 2007 року складе 376,2%. Ці цифри розчаровують.

Інфляція в 2016 році стала 0,9% у грудні, 1,8% у листопаді та 2,8% у жовтні. У той же час середній річний рівень інфляція в 2016 році (січень-грудень до січня-грудня попереднього року) складав 13,9%. Основна інфляція, тобто інфляція, яка не враховує короткострокові нерівні зміни цін внаслідок сезонних факторів і адміністративне регулювання тарифів, сповільнилося до 5,8 відсотка з 34,7 відсотків у 2015 році та 22,8 відсотка у 2014 році. У грудні базова інфляція була на нульовому рівні після індексу 0.5% у листопаді, 0.9% у жовтні та 2 відсотки у вересні.

Національний банк України пояснив інфляцію в 2016 році як підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги зростання цін на паливо.

У 2017 році уряд і Національний банк прогнозують подальше уповільнення темпів інфляції 8-8,1 відсотка, якщо економічне зростання прискориться до 3 відсотків.

У 2018 році очікується підвищення цін на сирі продукти харчування на 5% в основному за рахунок поступового підвищення цін на продукти харчування на світовому ринку. Проте висока врожайність, зокрема, злаки та зерно, буде фактором, що гальмує інфляцію харчових продуктів. Збільшення адміністративно регульованих цін в 2017 році очікується 16,9%, вони залишаться основним фактором що становить найвагомий внесок у зміну ІСЦ. Головний фактор зростання залишається зростанням вартості імпортованої енергії, тобто впливати на тарифи на газ, центральне опалення та гарячу воду. Буде оголошено стримуючий фактор для деяких комунальних

тарифів ,що знижує ціни на електроенергію для промислових споживачів, що є значним компонентом вартості індивідуальних комунальних послуг. Очікується, щопідвищення ставок акцизного збору на тютюн та алкогольні продукти призведе до загального підвищення цін на ці продукти, відповідно, на 20% та 13% відповідно 2017 і 13% і 10% - у наступному. У 2018 році зростання адміністративно регульовані ціни сповільниться до 9,5%, але вони залишаться один з основних чинників інфляції. У майбутньому зростання цін на паливо буде також базуватися на зміні світових цін на нафту в гривні еквівалент у світлі змін у податковій політиці.

РОЗДІЛ 3. Антиінфляційна політика в Україні, зарубіжний досвід

Антиінфляційна політика - це комплекс взаємопов'язаних заходів та важелів держави та центрального банку країни, які би в майбутньому запобігли високим темпам інфляції та управління нею для стабільного економічного рівня.

Антиінфляційна політика є невід'ємною частиною соціально-економічної політики держави. Антиінфляційні методи політики повинні бути змішані, тобто, щоб були передбачені заходи монетарного і немонетарний характеру залежно від типу інфляції та особливостей її прояву в різних країнах.

Стабілізаційні заходи, спрямовані на досягнення низької інфляції в промислово розвинених країнах та країнах з перехідною економікою, скорочуються до чотирьох головних режимів грошово-кредитної політики: цільове наближення курсу, цільове призначення грошових агрегатів, таргетування інфляції, монетарна політика без встановлення "номінальних якорів" [6].

Монетарний режим націлювання став широко поширеним у 70-80-х роках рр. ХХ століття. Він базується на переконанні, що зміна пропозиції грошей викликає відповідні зміни в рівні інфляції. Для ефективності цього режиму необхідно, щоб економіка мала стабільний зв'язок між грошовою пропозицією та інфляцією. Практика двох успішних валютно-грошових цільових заходів центральних банків Німеччини та Швейцарії показала, що, по-перше, центральний банк повинен обмежити інфляцію всіма можливими засобами у середньостроковій і довгостроковій перспективі, а по-друге, впровадити активну комунікаційну стратегію для громадськості відносин (активне обговорення динаміки пропозиції грошей та його вплив на інфляцію).

Не менше 50 економік світу продовжують практично не фіксувати свої курси валют проти третіх валют. До них відносяться, наприклад, Гонконг,

Мальта, Латвія, Литва, Естонія. Вибір режиму для націлювання на обмінний курс пояснюється тим, що це дуже ефективний інструмент для зменшення інфляції, стабілізації макроекономічного середовища та зміцнення довіри населення до національної економічної політики в процесі економічних реформ. Ефективність цього режиму безпосередньо залежить від таких факторів, як: ступінь відкритості економіки, що вимірюється часткою імпорту в споживанні, рівнем товарної заміни, обсягом валютних резервів тощо.

Проте, згідно з аналізом досвіду окремих країн, політика цільового обмінного курсу може мати різні наслідки. Отже, серед більш ніж десятка держав, орієнтованих на реальний курс, лише дві з них - у Чилі та Тунісі - досягли позитивних результатів. Класичним прикладом невдалої країни є Бразилія, де застосування режиму націлювання в реальному часі призвело до гіперінфляції. Гіперінфляція вважається збільшенням цін більш ніж на 50% на місяць. У Німеччині в 1923 році інфляція становила 3250000% на місяць. У поточному столітті запис належить Зімбабве - 231000000% на місяць.

Режим валютної справи базується на чіткому законодавчому зобов'язанні обміняти національну валюту на зазначену іноземну валюту за твердого обмінного курсу разом із обмеженнями органів-емітентів для виконання своїх юридичних зобов'язань[7]. Вводячи режим валютної комісії, країна імпортує довіру до обраної валюти як якоря. Тому впровадження такого режиму є доцільним у разі недовіри до грошово-кредитного законодавства (наприклад, у Болгарії) або під час створення центрального банку як нової установи або запровадження нової валюти (Естонія, Литва). Режим валютного боргу обраний для запобігання нестабільності або для відновлення конвертованості валюти під час кризи. Здебільшого, це частина програм структурної перебудови в економічно неблагополучних країнах.

Приклад Польщі ясно підтверджує той факт, що різні режими, що ґрунтуються на валютному цільовому націленні, можуть бути успішними для

досягнення цілей, поставлених в економіці в умовах інтегрованого та збалансованого підходу до реформ політики, продуманого аналізу макроекономічних змінних та координації фіскальної та грошово-кредитної політики.

Незважаючи на те, що розвинені економіки мають досить гнучкі ринки збуту продукції та продуктів, розвинуті економіки та країни з перехідною економікою можуть бракувати такої гнучкості, щоб достатньо поглинути зміни та уникнути негативних наслідків негнучкого валютного режиму[7].

Економіка країн, що розвиваються, більш сприйнятливі до коливань обмінного курсу, ніж розвинені країни. Зокрема, в Україні спостерігається висока залежність інфляції від коливань валютного курсу, оскільки міра девальвації переходу до інфляції у внутрішніх умовах досить велика. Тому неможливо повністю відмовитися від фіксованого обмінного курсу.

Націлювання на інфляцію - це система грошової системи, яка характеризується публічним оголошенням кількісної середньострокової цілі на середньострокову інфляцію та чітким уявленням про те, що низька і стабільна інфляція є довгостроковою метою монетарної політики.

У 1990 році Резервний банк Нової Зеландії вперше застосував інфляційне таргетування . Наразі аналогічну політику проводять близько 40 країн світу, включаючи економічно розвинені країни (Австралія, Швеція, Канада, Великобританія); що розвиваються (зокрема, Бразилія, Чилі, Мексика) та країн з новою ринковою економікою (Польща, Чехія, Словенія, Угорщина). Останній запровадив режим інфляційного таргетування з перехідним періодом, тривалість якого залежить від поточного рівня інфляції, ступеня розвитку фінансових ринків, сучасного стану економіки, готовності суспільства та керівництва країни прийняти ідею таргетування інфляції. У результаті вони досягли низької інфляції, стійкого економічного зростання та підвищення довіри населення до економічної та монетарної сили.

У країнах, які запровадили режим інфляційного таргетування (зокрема, в 2001 році), уряд публічно підтверджує напрямок фіскальної політики щодо досягнення інфляційного показника. Державна програма економічного розвитку "Середньострокова програма розвитку на 2008-2010 роки", розроблена СПО та схвалена Вищою радою з питань планування, заявляє: "Для підтримки бюджетної політики, успішної реалізації режиму інфляційного таргетування вимагає дотримання бюджетної дисципліни та курсу на реформи, спрямовані на підвищення ефективності державних фінансів".

За допомогою бюджетної політики держава може стимулювати розширення споживчого попиту або, навпаки, стимулювати заощадження та накопичення, змінювати структуру тих чи інших. Завдяки цій власності, бюджети широко використовуються для соціальної, антициклічної, антиінфляційної політики, спрямованої на стимулювання або припинення економічного зростання.

Важливою передумовою для впровадження режиму інфляційного таргетування є "незалежність центрального банку", що передбачає юридично встановлену інституційну спроможність центрального банку здійснювати грошово-кредитну політику без будь-якого втручання влади[8]. Сьогодні все більше і більше центральних банків у всьому світі набувають незалежності: у Латинській Америці (Чилі, Бразилії та Мексиці), Азії (Корея), Африці (Південній Африці), Австралії та Новій Зеландії. Центральні банки Чеської Республіки, Польщі, Швеції та Європейського центрального банку мають повну незалежність у Європі. І після кризи Європейської валютної системи у 1992-1993 роках незалежність центрального банку від політичних пріоритетів є обов'язковою умовою для всіх країн Європейського Союзу. Таким чином, національним центральним банкам заборонено пряме кредитування уряду, тоді як державний дефіцит бюджету не повинен перевищувати суми, яку можуть покривати операції на відкритому ринку.

Такі рішення є невід'ємною частиною незалежності Європейського центрального банку .

Є країни, де грошово-кредитна політика не має належного "номінального якоря". Вони ставлять під сумнів ефективність одномірного підходу, який прагне спростити функцію монетарної політики шляхом максимізації фіксованої ставки або стабільних цін. Серед найбільш відомих представників цих країн є США та Японія, які, віддаючи належне стабільності цін, не вважають низьку інфляцію панацеєю. Ефективність грошово-кредитної політики пов'язана з динамікою не тільки цін, але й зайнятості, виробництва, або, наприклад, рівня фінансової стабільності.

Де-факто та де-юре позиція України, здається, є найближчою до останнього підходу. Зокрема, внутрішнє законодавство зобов'язує Національний банк підтримувати цінову стабільність, але в межах своїх повноважень та в контексті реалізації основної функції - забезпечити стабільність гривні[9].

Грошова та фіскальна політика повинні бути оптимально об'єднані. Є багато прикладів взаємодії уряду та центрального банку у світі: центральний банк може розробляти та впроваджувати грошово-кредитну політику виключно на свій розсуд, як і в Сполучених Штатах, може мати оперативну незалежність у встановленні цілей уряду монетарної політики, як у Великобританії, і навіть може бути посиленням на єдиний державний фінансово-кредитний механізм, як у час адміністративно-командної економіки. У сучасному контексті ми бачимо перехід від використання інструментів прямої монетарної політики до непрямой. У розвинених країнах, таких як США, Німеччина, Швеція, Велика Британія, найбільше значення надається інструментам процентних ставок та операціям на відкритому ринку. Особливістю інструментів монетарної політики є те, що вони впливають на рівень інфляції з певною затримкою, відставанням, тому

центральний банк повинен проводити політику, яка фокусується не на поточному, а на прогнозованому майбутньому рівні інфляції.

У валютних союзах існує особливий режим грошового регулювання. У країнах-членах Європейського валютного економічного союзу (ЄВС) грошовий контроль передається до Європейського центрального банку (ЄЦБ). Країни Південної Європи до вступу до Європейського економічного та валютного союзу мали вищі темпи інфляції, ніж середні показники ЄС та менша фінансова система[10]. Впровадження євро позитивно вплинуло на макроекономічну стабільність Італії, Іспанії, Португалії та Греції, а також зниження інфляції та номінальних процентних ставок, збільшення доступу до кредитів для домогосподарств та підприємств, сприяло розвитку фінансових ринків.[11]

На підставі дослідження ми приймаємо такі висновки:

1. Досвід країн, які здійснили таргетування інфляції, свідчить про зниження рівня та нестабільності інфляції та поліпшення макроекономічної ситуації. Цей режим забезпечує надійну середньострокову прив'язку до інфляційних очікувань і, в той же час, дозволяє ефективно реагувати на короткострокові шоки без ризику втрати довіри до монетарного режиму. Обов'язковою умовою запровадження таргетування інфляції є гармонізація грошово-кредитної та фіскальної політики, а також зростання незалежності центрального банку.

2. Перешкоди на шляху переходу до режиму інфляційного таргетування в Україні: низький ступінь прозорості механізму передачі; деформовані канали грошової емісії через валютні інтервенції та рефінансування комерційних банків; недостатньо відкрита інформаційна політика влади, яка здійснює монетарну політику; неефективна політика процентних ставок.

3. Доцільно, щоб Україна здійснила поступовий перехід до таргетування інфляції, що дозволить нам зосередитися на внутрішній

стабільності економіки та на відповідних заходах для різних ударів, яким це загрожує. На перехідному етапі необхідно перейти від керованого та плаваючого валютного курсу, віддавати перевагу непрямим інструментам монетарної політики, проводити політику, орієнтовану на прогнозований рівень інфляції в майбутньому.

Висновки

1. Інфляцію як індикатор макроекономічної стабільності слід розглядати як збільшення загального рівня цін в економіці. Адекватне відображення цього зростання є індексом споживчих цін та дефлятором ВВП, який використовується як індикатор зростання інфляції для визначення реального макроекономічного показника. Використання дефлятора ВВП дозволить уникнути переоцінки оцінка темпів інфляції.

2. Через складність інфляційних процесів, дослідники різних економічних шкіл не можуть досягти спільної точки зору з причин появи інфляції. Економісти вже давно намагаються з'ясувати причини інфляції і пропонують ефективні методи боротьби з нею і прогнозують її негативні соціальні та економічні наслідки.

3. Інфляція розглядається як багатофакторний соціально-економічний процес, тому причини його виникнення та розвитку можуть відображатись як зміна сукупного попиту та сукупного запасу. Завдяки цьому економісти запропонувати дворівневу систему факторів зростання інфляції: 1. Первинні фактори, які є основною причиною інфляції та працюють у виробничих, фінансових та зовнішньоекономічних секторах (фінансування викидів дефіциту бюджету, зростання заробітної плати, падіння національної валюти, зростання цін на імпортовані товари (особливо енергоносії), зростання зовнішнього боргу, інфляційні очікування тощо); 2.кінцеві чинники, які узагальнюють вплив всіх первинних факторів (це елементи кількісного рівняння - грошова маса, швидкість обігу грошей, реальний ВВП), що виявляється у сфері товарно-грошового обігу, що веде до надмірного зростання сукупного попиту порівняно з товарною вагою.

4. Механізм дії факторів інфляції залежить від співвідношення багатьох економічних процесів - внутрішніх та зовнішніх. У стані інфляції нестабільність орієнтації лише на регулювання за взаємин "попиту-пропозиція", що може призвести до тривалих криз з повільним періодом

стабілізації та покращення економіки. Незважаючи на діючі ринкові закони, 42 держави не відмовляються впливати на ціни, істотно збільшуючи її кризові періоди для національної економіки.

5. Вихід із кризової ситуації для економіки будь-якої країни становить два основні елементи. По-перше, скорочення інфляції і, по-друге, припинення падіння виробництва. Однак ключовим моментом є саме рішення проблеми інфляції, оскільки це найважливіша умова для відновлення інвестиційної діяльності, яка, в свою чергу, повинна забезпечити відродження виробництва. Поліпшити ситуацію можна тільки в контексті комплексного впровадження заходів антиінфляційного нерегулювання.

6. Інфляція негативно впливає на суспільство в цілому, погіршує економічну ситуацію, зменшує реальні доходи та рівень життя, девальвує заощадження громадян. Тобто інфляційні процеси призводять до такого загострення економічних та соціальних протиріч, що держава починає використовувати заходи щодо подолання інфляції та стабілізації грошового обігу.

7. Антиінфляційна політика - це набір відповідних заходів державного регулювання економіки, спрямований на боротьбу з інфляцією. Реалізація такої політики вимагає розвитку уряду антиінфляційної програми, яка визначає мету, завдання та способи її реалізації та залежить від стадії інфляційного процесу, його інтенсивності та інших фактори. Так, завдання боротьби з інфляцією або обмеження масштабів інфляційні результати відрізняються і вимагають прийняття нерівних методів регулювання.

В Україні важливу роль у формуванні інфляції відіграє політична роль країн. Популярні методи, що використовують політику для їхньої користі прихильність людей, призведуть не тільки до прискорення темпів інфляції, але і до загального придушення економічного розвитку країни. Влада має зробити все, що можна, щоб стабілізувати ситуацію в країні, адже

неконтрольоване збільшення інфляції ,яке може призвести до непередбачуваних наслідків.

Список використаної літератури

1. Бицюра Ю. Аналіз інфляції в Україні //Географія та основи економіки в школі. - 2005. - № 1. - С. 10-13
2. Мельник О. Антиінфляційна політика як фактор економічного зростання в Україні //Банківська справа. - 2000. - № 3. - С. 11-16
3. Сменковський А. Інфляція та економічне зростання: статистичний вимір/ А. Сменковський // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 5–6. – С.368
4. Кравченко С. Проблеми інфляції в ринковій економіці й антиінфляційна політика держави / С. Кравченко // Економіка. Фінанси. Право. – 2011. – № 8. – С.127 .
5. Макроекономіка : [підручник] / В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич, Л.О. Баластрик; за ред. В.Д. Базилевича. – 2-ге вид. переробл. і доп. – К. : Знання, 2010. – 550 с.
6. Вдосконалення координації грошово-кредитної та фіскальної політики: Інформаційно-аналітичні матеріали / За редакцією В.І. Міщенко, О.І.Кіреєва М.М. Шаповалової - Київ : Центр наукових досліджень НБУ, 2005.-96 с.
7. Марцин В. С. Деякі підходи до регулювання інфляційних процесів на сучасному етапі розвитку економіки / В. С. Марцин // Економіка розвитку № 1. – 2013. – С. 156.
8. Борисов Є.Ф. «Экономическая теория». М.:ЮРАЙТ 2007. с. 267.
9. Петрик, О.І. Незалежність центрального банку як ключова передумова успішної реалізації режиму інфляційного таргетування [Електронний ресурс] / О.І. Петрик, К. К. Мельник // Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України. - 2009. - Вип.26. - Режим доступу:http://www.nbu.gov.ua/Portal/soc_gum/pprbsu/texts/2009_26/26.1.13.pdf

10. Насадюк, І.Б. Вплив приєднання до валютної зони на розвиток національних економік: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.02 [Текст] / І.Б. Насадюк; НАН України. Ін-тсвіт. Економіки і міжнар. відносин. - К., 2008.
11. Сменковський А. Інфляція та економічне зростання: статистичний вимір / А. Сменковський // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 5–6. – С. 45–54